Ч. 264 (11.614). Львів, четвер 28. листопада 1929. Оплачено ... Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Слова та їх відгомін.

Львів, 27. листопада 1929.

Агітаційно-пропагандова акція уряду розвивається все ширше. За прем. Світальським пішов мін. справедливости Цар, а за цим останнім мін. внутр. справ ген. Складковський. Варшава — Краків — Лодзь — ось той трикутник, у якому покищо замикається пряжа думок і квіти почувань у відношенні до актуальних питань сучасного моменту.

Реферати прем. Світальського і мін. Цара по суті творять одну цілість, вертячись у завороженому колі ідентичних слів, ідентичних думок, подібних фраз. Критика минулого у їх рефератах є безощадна, характеристика сойму та його безсилля — досадна, а все інше невиразне, неясне, закрите імлою таємности. Замісць висновків чуються недвозначні погрози. Прем. Світальський заповідає неминучість „потрясень“ і поширення сектору боротьби. Не вважаючи на недостачу більшости в соймі для переведення невідомої щодо змісту зміни конституції, премієр виразно каже, що „не перестанемо боротися і боротьбу виграємо“, бо для сили держави потрібне є „обмеження широких парляментарних прав“.

Парляментарні права — це в загально поширеному розумінні саме й є сутністю демократії. Мін. Цар зазначує, що „ревізія конституції не повинна й не може бути замахом на права демократії“, себто протиставиться твердженню премієра, завертаючи до його думок трохи пізніше, заповідаючи рішаючу й безоглядну боротьбу з тими, що стануть їм (себто урядовому й проурядовому таборові) на перепоні в здійсненні основ могутности Польщі.

Коли референти-міністри кажуть, що не нехтують прав демократії, поборюючи безоглядно принцип парляментарного уряду, вони допускають контролю парляменту над непарляментарним, президентським урядом. Одначе контроля лише тоді може бути дійсною, коли контрольований є в залежні від контролюючих, себто уряд від парляменту. В противному випадку парлямент, який не може потягнути уряд до парляментарної відповідальности, стає тільки бездушною „говорильнею“, беззмістовою декорацією уряду, якось неозначеною щодо обсягу діяльности дорадчою установою, драперією диктаторського уряду.

Виступ прем. Світальського й мін. Цара нічого не прояснили, бо уряд устами своїх представників не відкрив своїх намірів. Всі ті заповіди боротьби і неминучість рішаючої розправи з парляментарною більшістю є нам давно відомі з енунціацій представників Безп. Бльоку. Слова міністрів не найшли бажаного відгомону в громадянстві, не вважаючи на рекляму проурядової преси. Не найшли тому, що вони не вийшли поза рамки пітійськости.

Саме тоді, коли у Варшаві і Кракові референти-міністри оберталися в зачарованому колі звучних слів, штудерних фраз і недокінчених думок, у Лодзі мін. внутр. справ Складковський підносив заслуги уряду в ділянці самоврядування, бажаючи очистити уряд від закидів нищення самоврядування. Мін. Складковський говорить конкретніше, при допомозі цифр. Варто деякі з них привести. І так: В січні 1927 р. на 13.294 сільських громад виборних органів не мало 4.067 громад, себто в нас урядували комісарі. В дні 1. квітня 1929 правит. комісарів у сільських громадах було 352, а на 1. жовтня ц. р. є вже лише 74. В міських невиділених громадах в числі 605 в дні 1. січня 1927 р. було 172 комісарів, 1. квітня 1929 — 40, а на 1. жовтня вже лише 25. В міських виділених громадах у числі 41 в дні 1. січня 1927 було 3 комісарів, 1. квітня 1929 — 8 коміс., а на 1. жовтня ц. р. — 5 комісарів. Повітові комунальні союзи в числі 257 мали 1. січня 1927 — 28 комісарів, 1. квітня 1929 — 89 коміс., а на 1. жовтня 1929 в 88 повітах нема виборчої репрезентації.

Ці цифри є дуже проречисті. Вони говорять, що в самоврядуваннях усіх ступнів на 1. січня 1927, себто в пів року після приходу післятравневого уряду було комісарів 4.280, а тепер уже тільки 192. Без сумніву, ці цифри промовляють в користь післятравневого уряду. Одначе тільки з першого погляду. Кількість комісарів у сільських громадах зменшилася тільки тому, що переведено вкінці вибори до громадських рад у Сх. Галичині, але на основі старої (куріяльної) виборчої ординації. Це також є причиною зменшення кількости комісарів у невиділених міських громадах. Але те зменшення кількости комісарів у самоврядуваннях нижчого ступня супроводжається непомірним зростом комісарства в самоврядуваннях вищого ступня, у виділених містах і повітових комунальних союзах.

Ще цікавіше виглядалиб ці цифри, колиб їх відповідно розплянувати. Шкода, що п. міністр не зясував ближче тієї справи під територіяльним оглядом. Не робив він цього мабуть тому, бо тоді виявилось би, що комісарство у виділених містах і повітових комунальних союзах обсіло головним чином українську національну територію, а в першу чергу Сх. Галичину. Ясно, що коли 88 повітів, а з того майже всі східньо-галицькі повіти не мають виборної повітової репрезентації, коли вони є в руках адміністраційної влади, то й самоврядування нижчого ступня є несамодільне, невласновільне, зведене до допомогово-адміністраційних функцій.

І той стан нівеляції самоврядування на території Сх. Галичини триватиме довший час, бо — як каже мін. Складковський:

„Йде саме про перестарілу виборчу ординацію, якої не можна припоровити в демократичних умовинах нашої держави з причини куріяльних виборів. Та ординація обовязує на тереві східньої Малопольщі, де супроти того вибори до повітових самоврядувань відбудуться аж після введення нової виборчої ординації“.

Що це значить? Це значить, що істнуючий щонайменше десять літ стан в самоврядній ділянці на території Сх. Галичини буде петрифікований. Бож відомо, що Безп. Бльок постійно саботував ухвалення в соймі т. зв. малого виборчого закону, що торкався Галичини. Правду кажучи, що — маючи до вибору між куріяльною виборчою системою і жадною — ми волілиб бачити знасилування „демократичних умовин“ польської держави і переведення виборів до повітових рад, де хоч частинно був би репрезентований громадянський чинник.

Про самоврядні інвестиції не будемо згадувати, бо вони в дуже малому обємі торкаються нашої території. Про це зрештою й говорить мін. Складковський, підкреслюючи, що

„головне зусилля звернено на розбудову самоврядних інвестицій в найбільш занедбаній частині Польщі — в б. російській займанщині“.

Може бути, що урядова пропаганда, зінавгурована мін. Складковським у Лодзі, найшла в корінній Польщі симпатичний відгомін. У нас міністерські слова з природи річи не могли найти ніякого додатнього відгомону.

На східні теми.

Нова Туреччина.

На маргінесі англійських залицянь.

Найповажнішою подією у турецьких міжна-
родніх зносинах останніх часів є безперечно від-
відини англійської середньоземноморської еска-
дри в Константинополі. Ці відвідини були мані-
фестацією англьо-турецької згоди, викликаною,
мимоходом кажучи, збільшеною інтенсивністю
італійської політики на Близькому Сході. Крім
моменту протиіталійської демонстрації, приїзд
англійської ескадри до турецьких портів та візи-
та її начальника адмірала Фельда зі старшиною
в Ангорі, де він урочисто зложив вінець на мо-
гилі турецького „побідного жовніра“, було ще
для цілого світа й для турків зокрема маніфеста-
цією ліквідації воєнних залишків як і загоєння
ран війни.

Як твердить англійська преса, ці відвідини
мають бути днем відновлення „традиційної при-
язни“ поміж Туреччиною й Англією, приязни,
яка в XIX. столітті нераз рятувала Туреччину
від скреслення із політичної мапи. А проте ці
маніфестаційні відвідини англійської військової
фльоти в Туреччині не були наслідком вже яко-
гось доконаного порозуміння, яке змінило би
міжнародню конфіґурацію на Близькому Сході.
Це лише крок вперед у справі урегульовання
англьо-турецьких взаємин, крок настільки важ-
ний, наскільки його ініціятива вийшла з англій-
ської сторони. Бо чейже Англія зірвала в часі
світової війни з політикою підтримування вми-
раючої турецької монархії й завзято, протягом
кількох літ вела боротьбу за ослаблення Турет-
чини. Англія зорганізувала великий протиту-
рецький рух на арабському півострові, рух за
висвободження арабів, під провідництвом відо-
мого знавця сходу полковника англійської армії
Льоренса.

Підчас переговорів зі своїми союзниками в
часі війни, англійці годилися на цілковите усу-
нення Туреччини з Европи, на відібрання їй Пар-
городу і Сирії а потім сприяли великим побоєн-
ним претенсіям греків, італійців та болгар на
турецькі території. Англія, яка найдовше не хо-
тіла годитися з істнуванням сучасної Туреччини,
яка до недавна культивувала запальне мосуль-
ське питання та підтримувала повстанчий рух
між курдами, протестуючи скрізь проти турець-
кої агресивности, — сьогодні перша зявляється
з простягненою рукою на турецьких водах, а ве-
лика ескадра англійських гидроплянів, витаючи
турків пише знак зірки й півмісяця на небі Стам-
булу. Безперечно такий зворот в англійській по-
літиці продиктувало останнім тільки міцне су-
часне становище молодої республики та згадане
італійське суперництво.

Якже виглядає сучасна молода Туреччина?

Саме вчора автор цих рядків зустрів свого
знайомого, який щойно вернув з Туреччини. Я
не питав його відоме мені про армію, фінанси,
зовнішню та іншу „високу політику“, тільки про
звичайні враження свіжого подорожника. Отже
перше, як і сподівався, що так надокучило йому
в Туреччині й від чого він сподівається з насо-
лодою відпочати в Европі, це обмеження прав
вільно рухатися по території краю. Переїзд тери-
торією Туреччини для чужинця спричиняє не-
переможні трудноці у звязку з вимогами місце-
вих від і перепусток. Знання турецької мови не
тільки не допомагає подорожникові, а навпаки
турки вбачають у такому чужинцеві особу з яки-
мись небезпечними дорученнями та роблять йо-
му найбільші труднощі. Донедавна навіть усі ту-
рецькі громадяни не-турки користали з таких-же
„привілеїв“, себто не мали права рухатися з мі-
сця свого постійного осідку. Тепер ці правила де-
що лагідніші, але на загал турецькі громадяни
іншої національности є у практиці поза зако-
ном; вони позбавлені також права займатися
торгівлею, яка раніше саме була в руках левант-
тійців. Звичайно, це спершу відбилося негативно
на турецькій торговлі, яка перейшла в руки тур-
ків. Головно вплинув негативно на турецький
промисл і торговлю брак капіталу. Відстрашу-
вання чужинців через унеможливлювання їм ве-
дення інтересів, більше того, навіть реквізиції
чужинецьких фабрик, викликали недовіра закор-
донного капіталу, який почав оминати дьокагу
в Туреччині. В останньому часі турецький уряд
зрозумів помилковість своєї політики та намага-
ється давати всі можливі ґаранті чужинецькому
капіталові. А проте, не вважаючи на економічну
крізу, яку переживає молода Туреччина, (влас-
ними силами будуючи свою державність), чимало

вдалося уже зробити її будівничим. Правда, методи, які часом вживає турецький уряд може інколи нагадують навіть методи більшовиків, але треба памятати, що культурний рівень населення стоїть там теж не дуже високо й тільки твердою рукою Кемаль-Паша зумів урятувати загибаючу батьківщину. Ціла низка реформ соціяльного, економічного й культурного значіння уперто переводиться в життя.

Так, наприклад, поборюючи великі труднощі, переходить сучасна Туреччина на латинську абетку. Приноровлення латинської абетки до турецької мови, при одночасній відсутности відповідних сил для переведення такої кардинальної реформи, свідчить найкраще про захоплення реформаторською роботою провідників сучасної Туреччини. Зрештою треба признати, що на загал всі реформи дають позитивні наслідки, поминаючи всі недостачі, які вражають око непривичайного европейця.

Навіть еманципація турецького жіноцтва поступає наперед, дарма, що вона заініціована так недавно. Ілюстрацією може служити константинопільський університет, де число студенток доходить до 20 проц.

Упорядковані фінанси, судівництво, адміністрація і передовсім армія, яка є головною журбою Кемаля-Паші, ставлять вже навіть сьогодні Туреччину в ряди великодержав. Ось причини англійської сердечности.

Ще Туреччина ферментує, але це творчий фермент, висл[і]дом якого буде внедовзі скон[с]олідована держава, про яку десять літ тому ніхто і не думав.

Л. Л.

Арештування на Україні та їх відгомін.

Комунікат ДПУ. — Враження львівських демонстрацій. — Комуністичний клекіт.

Арештування українських діячів на Радянській Україні почалися ще перед двома місяцями, але щойно тепер опублікований урядовий комунікат в справі цих арештувань. Харківська преса з 22. листопада ц. р. принесла „звідомлення" ДПУ про арешти під заголовком: „Від Державної Політичної Управи УСРР". Під звідомленням підписаний голова харківського ДПУ В. Балицький. У звідомленні сказано, що органи ДПУ „викрили й ліквідували контрреволюційну організацію, що звала себе „Спілкою Визволення України" і ставила собі за мету відновити капіталістичний лад". Далі довідуємося з цього оригінального звідомлення, що провідники „Спілки" ще „за років громадянської війни брали активну участь у боротьбі з радянською владою, тримаючи звязок з отаманами банд і підпільними куркульськими повстанськими організаціями (отаман Зелений, Ангел, Лозовик, Гаєвий та інші)".

Коли це є найбільшою провиною арештованих, то чому їх не притягнули комуністи до відповідальности ще в 1921 чи 1922 р., а чекали на те аж цілих вісім літ? На це, очевидно, ніякої відповіди у комунікаті ДПУ не найдете. За те довідуємося з нього, що на чолі „Спілки Визволення України" стояли акад. С. О. Єфремов, В. М. Чехівський, А. В. Ніковський, а далі проф. київського Інст. Нар. Освіти О. Ю. Гермайзе, В. Ф. Дурдуківський та інші. Які саме інші, цього теж у комунікаті не подано. „Спілка Визволення України" мала утворити „Спілку Української Молоді", яка, як каже комунікат, „ставила собі за мету чинити терористичні акти проти членів радянського уряду".

Ось і найважніші та найсуттєвіші моменти цього незвичайно цікавого комунікату ДПУ.

Якось так зложилося, що обговорений комунікат ДПУ про арешти українських діячів і української національної молоді появився в радянській пресі того самого дня (преса антидатована), як у Львові відбувалися демонстрації української молоді проти арештувань на Рад. Україні. На другий день, тобто 22. листопада ц. р. відкрили в Харкові сесію Всеукраїнського Виконавчого Комітету Рад 11 скликання, на якій присвятив короткий уступ справі арештувань голова ВУЦВК-ту Петровський. Він, очевидно, скваліфікував арештованих як „зграю контрреволюціонерів". Того самого дня наспіли вже вісти про демонстрації у Львові. Преса принесла вістки про львівські події під крикливими, але й вимовними заголовками, як ось слідуючі: „Бандитський напад фашистів на радянське консульство у Львові", або: „Провокація ундівсько-польських фашистів" і т. п.

ДПУ з місця зааранжувало цілий ряд демонстрацій проти арештованих, проти „ундівських фашистів", проти всеї „української контрреволюції" і накінець проти польських консулятів у Харкові та Київі. Крім вуличних демонстрацій, які кінчалися „успокоюючими" промовами представників ДПУ, відбулися й мітінги по всяких установах і фабриках, а навіть у червоній армії. Всюди ухвалювано резолюції з похвалами для ДПУ та з признанням за її „безпощадну боротьбу з контрреволюцією".

Ці демонстрації найшли відгук і на сесії ВУЦВК-ту, але про них і про інші, також як про характер усіх тих демонстрацій завтра. У пресі з 23 і 24. листопада є вже описи демонстрацій. Щоби зрозуміти розяреність більшовиків та змірити біль їхньої подразненої амбіції, вистане навести один тільки заголовок, який стоїть над описами демонстрацій. Вибитий великанськими літерами через цілу сторінку він звучить: „**Ворогам Соціялістичної України, запроданцям міжнародного капіталізму, недобиткам петлюрівщини й ідеологам куркульського бандитизму, шкідникам української радянської культури київський пролетаріят і трудяща інтелігенція вимагають найсуворішої кари**". Це один тільки заголовок „Пролетарської Правди" з 23. листопада ц. р. Такі заголовки можливі тільки в комуністичній, казьонній і до того „поважній" пресі.

Комуністична партія без робітників!

Центральний орган російської комуністичної партії „Правда" подає число членів комуністичної партії в цілому СРСР за жовтень 1929. З того виказу виходить, що компартія мала в тому часі 1,655.000 членів. У тому числі було 64 проц. робітників, 21 проц. селян і 15 проц. урядовців та членів інших звань. Одначе при цьому таж сама „Правда" стверджує, що величезна більшість партійців, що називаються робітниками й селянами, є тепер у дійсности теж урядовцями у всяких радянських установах, або працюють у професійних союзах, товариствах, партійній пресі і т. д. А це значить, що комуністична партія в СРСР є нині партією без робітників і без селян. При кінці слід зазначити, що 110.000 членів компартії стоять під зброєю як старшини і прості вояки.

В. К. 5)

На конґресі в Люнді.

У читальні. — В околиці: стилеві церкви. — Спомини про рідне.

Могутні звуки органа відірвали мене від цих сумних думок. Вони виспівували славу своїм предкам у цій чудовій церкві-катедрі. А хто заспіває славу нашим? І Святославу і Володимирям, і Данилові та Львові? А хіба ми маємо мало голосів, чи бракує дириґентів, чи не хватає тем, чи нема матеріялу? Ні! Тільки бракує волі, волі-хотіння. Хибить наша ініціятива, бо не туди направлена. Колезький реґістратор і капраль — ось наші ідеали.

Хори звучали ширше і ширше. Орґан гремів. Таємничо і могутнє промовляє душа предків. А вона, ця душа шведських предків, чуєтьcя, відчувається і в день тут на кожнім кроці, тут у цього порівняно малого, бо тільки шостиміліонового народу.

Скінчилося, розходимося усі ми під одним сильним враженням. Ми йдемо вечеряти недалеко від катедри в ту студентську столову і бурсу, де був вчора бенкет. Обходжу читальню. Тут стіни як у найліпшій палаті, вкриті образами. Чудові поліровані столи, на яких непомітно ніодної рисочки проведеної варварською рукою шкідника. Чудові, старовинні мягкі мебли з червоного дерева, часописи з усього світа. Скрізь сидять і читають студенти, серіозні, солідні, хоч і дуже молоді люди. Тиша і повага. Це у вищім поверсі, а в партері те саме, тільки там до читальні і газетарні приносять і каву і страву. Я хотів би, щоб на це подивилися ті вандали, які у нас звуться просто горожанами чи громадянами, чи студентами. Яка чистота і акуратність, яке почуття власної гідности! Але ще більше: тут є естетика традиційна.

Почуття естетики, яке не дозволяло колись нашим селянам займатись по московськи, давно утрачено уже в Наддніпрянщині. Воно-ж не дозволяє і псувати столів. Тут нема нахилу до руйнації, а навпаки до будування нового і до зберігання старого; більше збережено старе, лекше будувати нове; бо збережені кошти для цього, потрібного, як етап до колишнього будучого. Так, цей малий городок незвичайно повчаючий.

У четвер скінчилися наші засідання секцій і відбулося закриття конгресу. В четвер 29. серпня в 6. год. 45 мін. веч. ми відїхали електрикою до Берреду, де нас на березі моря приняли гостинно і запросили заздалегідь на вечеру. Це їхне купелеве містечко. Тут гарний садок і каварня чи велика їдальня. Тут ми себе почували зовсім вільно. Музика грала. У перервах речники промовляли і обмінювалися взаємними подяками, гості з господарями. Подання були чудові, з матеріялів такої якости і свіжости, як ніде в іншому місці, окрім Швеції, не доводилося мені бачити. Грала гарна орхестра. Диригував орхестрою чех, який тут уже 20 літ живе, але має найтісніші звязки з Прагою.

В пятницю рано нас на автах повезли по околицях Люнду і далі по повіту. В Дальбі невтомний, хоча уже дуже в літах бар. Врангель знову показував нам найстаршу церкву ранньо-романського стилю з початку XI. віку. Правда, вгорі вона уже має надбудови і деякі оздоби з XII. віку, але все ще романська. В той час як люндська катедраля за зразок для себе взяла катедри Шпеєрську і Вормську, ця Дальбійська повстала під впливом Гільдесгаймських катедр. Вона зверху і в середині поваплена і багато деталів через це зникло для глядача; але вона все таки дуже цікава: вона бідна тепер у цім малім сільці.

Я згадав собі усі три катедри романські в Гільдесгаймі, їхню красу і шляхотність. Хто не бував у старих німецьких романських катедралях, не може собі уявити тої шляхотности і тої могутности, якими вони так різко відріжняються від готики. Гільдесгайм в Німеччині містечко невелике, не більше а може значно менше від Станиславова, але має дуже багато старовини і найстарші в Германії так звані фахверкові будинки (з дерев'яних бальків, замурованих цеглою). Має і готицькі церкви, але його романські — це архітвори і раджу поїхати туди кожному, хто цікавиться мистецтвом, але Люнд теж вартий уваги.

У Дальбі в церкві ще залишилася цікава стара камяна хрестильня того часу, оздоблена цікавою різьбою. Погода була; далі по дорозі ми бачили багато хат з солом'яними верхами, але покрівля була німецької системи, а не нашої. Зустрічалися теж вітряки, але не наші, а голяндської системи. Але мене дуже здивував віз зі снопами, запряжений кіньми — при чім снопи були притиснуті рублем, а ужиська і передника зовсім так, як у нас на Київщині. Це мені нагадало мої колишні молодечі літа і пахнуло чимсь рідним — якісь старі традиції нас вяжуть з Швецією. На Московщині нема такої упряжки.

Нас привезли до маленького маєточку на 70 гектарів, який належить до Люндського музею. Тут усе зберігається по старому. Ось над колодязем журавель стоїть з відром, зовсім як у нас. Згадалася пісня: „Глибокий колодязь, золоті ключі". І знову думка майнула далеко за моря, ліси і гори, де як у казці лежить рідна країна, в пазурах страшного звіра, а ми далеко, як маленькі діти ховаємося під лопухою від баби-яги.

Тут у садибі були хати, в яких піддержувалися старі майстерства, напр. килими, але ці килими були іншої техніки ніж наші, бо наші на обидві сторони однакові, а у них тільки з одного боку лице, а спід неорнаментований, як у гобелінів. Нас поводили по хатах, показали старовину і повезли звідтіль уже до Мальме, де нас приймав бурмистр у міськім саді, в прегарнім ресторані, з чудовим бальконом і виглядом на розкішний сад і ставочок.

Я сидів з болгарином — отцем архимандритом, коли до нас підвели місцевого попа, настоятеля катедралі. Він нас запросив оглянути

Новий секретар ЦК КП(б)У.

Цим разом грузин Картвелішвілі.

Комуністичні історики твердять, що КП(б)У, тобто комуністична партія більшовиків України істнує вже кругло 10 літ. Далі вони кажуть, що КП(б)У не є обласною філією ВКП, тобто всесоюзної (ще перед двома літами: російської) комуністичної партії, а самостійною і ще й до того українською партією. Щож, — кажуть так кажуть, спорити з ними нема потреби. Все одно вони самі не вірять в те, що КП(б)У є українська.

Бо якже вона може бути українською, коли всіх активніших і свідоміших українців, що знайшлися були в ній після 1920 р., протягом двох останніх літ повикидали, а деяких то й позасилали далеко поза межі України? А далі як може бути ця партія українською, коли в ній крім російсько-жидівської переваги є тепер тільки незначна скількість малоросів, а весь керуючий її апарат остає виключно тільки в руках чужинців? Найважнішою особою і фактичним диктатором у КП(б)У є її секретар. А що КП(б)У є диктаторкою на Україні, то й секретар ЦК КП(б)У все є фактичним диктатором і КП(б)У і УСРР. Тому-то секретаря КП(б)У ніколи не вибирають партійні збори у Харкові, а призначує його згори політичне бюро ВКП з Москви. Іншими словами диктатор політбюра Сталін призначує тепер на секретарів КП(б)У найбільше собі відданих людей, які виконували б з фотографічною, що так скажемо, точністю його волю.

Тому-то від початків істнування КП(б)У по нинішний день ще ні разу не був секретарем ЦК КП(б)У українець. Кілька літ підряд був секретарем КП(б)У відомий Каганович, тепер права рука Сталіна у Москві. Каганович був жидом. Минулий рік диктатором КП(б)У був її секретар, призначений Сталіном, що звався Косіор. Косіор був поляком. Цього року „чудесний грузин", як звуть Сталіна російські емігранти, призначив на становище секретаря КП(б)У грузина **Лаврентія Картвелішвілі.**

Вся радянська преса, друкована по українськи, попала, очевидно, в теляче захоплення від того призначення. Картвелішвілі, мовляв, звязаний тісно з Україною, тут проходила його діяльність перед революцією і в часі революції і т. д. Хтож такий Картвелішвілі? Уродився він 1891 р. в Грузії. В часі студій у київському Комерційному Інституті був уже членом більшовицької організації. У 1917 р. працював як комуніст у Києві проти українського уряду. Був організатором комуністичного повстання в Києві у 1918 р. В часі гетьманства працював у Києві і в Одесі у підпольних організаціях. В 1920 р. працює в Одесі, а пізніше на Кубані. В 1921 р. стає секретарем київського губерніяльного виконавчого комітету. В 1923 р є секретарем ЦК комуністичної партії Грузії, в 1924 р. знов є секретарем Київського Губвиконкому, в 1925 р. стає знов секретарем компартії Грузії, в 1926 р стає головою грузинського радянського уряду, в 1929 р. роблять його начальником Політичної Управи Української Військової Округи, тобто головою військової чеки на Україні, а тепер номінують його на 1930 р. секретарем ЦК КП(б)У. Ось і всі „заслуги" цього грузина для України. Невідомо тільки, скільки в нього на душі вбивств і розстрілів, доконаних на українських національних діячах.

З того виходить, що секретарем КП(б)У стане українець аж тоді, як рак засвище, або риба заспіває. А врешті, чи не все одно хто це становище займає? Може це з деяких оглядів і краще, що не українець?

...за готицьку церкву, забрав на авто і привіз до своєї церкви, яка була будовою північно-німецької типової ґотики. Тут нас ще угостили концертом Моцарта на органі, але завдяки цьому пропала можність оглянути музей. Після церкви ми розпрощалися з архимандритом болгарином і мене запросили на авто, в якому їхав один професор (Зелінський з Варшави) з дочкою. Хазяїном авта оказався дуже чемний власник папірової торговлі в Люнді, який повіз нас берегом моря, де плавали десятки тисяч ріжної личини (качки, морські ворони, рибаки, чайки і т. п.).

Мені здавалося, що ці береги мусіли відограти велику ролю в історії розвою европейської людности, бо ці північні береги колись мабуть були вкриті в сотні раз численнішою дичиною, а ще більше могли постачати молюсків і тому піддержувати населення значної гущини. На берегах Адрійського моря, а також і на Рів'єрі я не бачив ніколи такої маси птаства. З другого боку маса озер і озерець та маленьких річок постачали тоді як і тепер безліч гарної риби і раків. За день, коли я був в Копенгагені і передісторичнім музею, цю мою думку потвердили збірки цього музея, бо зібрана в них кількість камяної посудини, камяних клинків, сокирок і т. п. по кількости і по якости та ріжнородности в десятки разів перевищає такі колекції Парижа, Берліна, Праги і т. п.

Гостинний хазяїн авта завіз нас на свою приморську віллю, чудовий, типовий шведський домик, який тонув у зелені невеликого садка, що мав завширшки не більше 30 метрів, але був досить довгий. Від садка в море йшов поміст з дощок: це маленька купальня і човен тут-же привязаний. Сонце привітливо сідало. Господар поводив нас і по хаті і по садку, оповів нам, що 30 літ перед тим, це був зовсім дикий беріг моря, але він, купивши тут дуже дешево садибу, завів садок і хату, а тепер уже тут ціле літне селище витворилося для мешканців Люнда.

(Докінчення буде.)

Француський „Тигр".

Кілька літ тому, коли Жорж Клемансо, званий популярно „Тигром", покидав політичну діяльність, визначний француський письменник Андре Сіарес присвятив йому невеличку студію. Вона написана так, що не тратить нічого зі своєї свіжости ні актуальности. Тому передаємо з неї деякі частини у перекладі.

Він упав. Коли побачили, що він лежить на землі, були би його роздерли на куски. І якби кожна брехня про нього була тигром, а кожний рев гієною, нічого не було би залишилось із чоловіка, якого ще останнього місяця вважали тираном Франції. Йому віддали поклін, який віддають помершим, тому, що всі вірили, що він помер справді. Його відвезли на залізницю з „помпою" і почестю, яку запримічуємо на похоронах. Він виїхав до купелів так, наче би їхав в останню подорож. Плакали за ним дискретно; бо рахували, що він більше не вернеться. А любили його.

Називали його диктатором, дарма, що не був він ним ні трохи, а врештою, він не заслужив на таке велике слово. Твердили, що він має силу перемагати волю всіх і не здавати рахунків. А досить було одного слова, щоби відобрати йому всю могутність. Тепер він є тільки сиволосим старцем, що лікуватиме свою печінку.

Клемансо видавався тираном, кирпинником, тому, що він узяв у свої руки владу не на те, щоби руйнувати: він видавався анархістом людям, що люблять „порядок, бо вони також не в силі зрозуміти, що завданням влади є робити зайвими революції. Всякі зміни є потрібні. А мистецтво влади лежить у тому, щоби завести їх у пору. Бо зміни накинені насильством є вже непотрібні.

Клемансо це людина, що не ощаджує себе в битві, а зберігає холодну голову. Він більше навчився в боях, ніж у книжках. Колись він був навантажений теоріями й принципами. Та він хутко скинув цей зайвий баґаж. Він зрозумів, завдяки великій інтеліґенції, що законами людей не зміниш. Навіть тоді не зміниш, коли сам твориш закони.

А проте він вірить у книжки. Про цю оману не скажу нічого; вона є конечна. Може колись зроблять з неї навіть щось у роді релігії.

Клемансо завсіди любив свободу і справедливість. У цьому, здається, істнує гармонія між його характером і світоглядом. Всі великі слова, якими, як люди уявляють собі, можна спасти світ, не є для нього абстрактними ідолами.

Клемансо є понад політикою.

Його силою і слабістю був критичний хист. Але він умів щораз більше перемагати в собі духа неґації.

Нещастям Клеманса було те, що йому не дали здушити в собі остаточно полеміста. Державний муж має свою рацію, що нехтує ріжними зборами, тому, що від них залежить. Але він не повинен їм цього показувати. Всяка погорда вищости повинна бути притаєна.

Навіть коли Клемансо знижується до простолюддя, він не є демаґоґом. Він ніколи не лестив юрбі; нераз він милосердився над нею. А при цьому він вірить у право чисельної переваги. Він, будучи лікарем, вірить у поступ; а ненавидить утопії як норманець.

Його вважали вірним. І мабуть він є ним, бо багато мав надій і багато терпів; ще в тому, що мав у собі силу. Діяч і поет мають потребу дружби і оба находять її мало.

Клемансо як людина західна хоче вірити в свободу; він відчуває її, навіть коли заперечує її. Свобода є нічим сама в собі. Але любов свободи — це вже ціла політична програма. Ясно, що більшість тих, які вживають насильства, не люблять свободи. Річ лише в тому, хто з нас, кохаючи свободу якнайбільше, любить також, щоби цю свободу мали й інші.

Він має вигляд селянина. З літами він тратить риси лікаря, а дістає риси шуана (француський контрреволюціонер, бурбонець). Його голова — наче предвічна, модна в 1000 році...

Клемансо має більше розмаху й точности коли говорить, ніж коли пише. Як більшість промовців, він не має прикмет письменника. Його живе слово є звязке й точне, а його стиль балакучий. Він має голос пронизливий, непідхожий до розмов, а добрий на бурхливих зібраннях, на вічах. Він віддихає з насолодою запахом небезпеки. Його льоґіка є без прикрас і сильна, різка, як сокира зі сталі.

Його чоло відкрите й широке, це чоло людини, що розуміє. Дві довгі риски, що йдуть від одної вискі до другої, вказують на те, що він уміє уважати. Його око гарне, сильне, повне життя.

Будучи при владі, Клемансо мав силу вивчити нову ролю. Він не переставав учитись. Він мав добру волю. Ця риса в його старости є зворушуюча.

Коли людина стає щораз більше гуманною, вона хоче проявляти щораз менше сили. Тому цей старець, що ждав на владу 30 літ, не зробив ні одного жесту, щоби її задержати. Йому були би її віддали за ціну одного жарту, одного легкого заперечення. Але він не хотів перечити собі. Він міг би був лише замовчати: але він відмовився і від мовчанки. Його вдача була сильніша, ніж інтереси. Бо він волів пошану для своєї думки, ніж велич свого становища. Він не хотів брехати. Він помер найкращою смертю, в повнім бою і сміливости. Він сказав правду. І повторив її тим, що не хотіли її чути. А цього люди не вибачають.

Але він відживе. Вони не знають, скільки життя є звязаного з тим старим тілом.

СВЯТА 1. ЛИСТОПАДА.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Цьогорічні листопадові роковини святкували українці в Дітройті, Миш., Зединені Держави, черговим концертом у радіо із стації ВИР, одної із найсильніших стацій в Америці, яка є також і міжнародньою. Концерт відбувся в неділю 3. листопада. Зразу був назначений на год. ·пів до другої попол., та зогляду на ліпшу передачу концерту до Европи пересунено його на пів до шестої веч. В Европі була вже дванацята година півночі й европейські воздушні проводи були вільні від своїх продукцій.

Концерт складався з трьох груп: церковної музики, двох сольових продукцій і народніх пісень. По вступнім слові (по англійськи), в якому пояснено, що це за свято українці святкують, як першу групу відспівав „Боян" два концертові псальми Бортнянського „Возвеселися" і „Вси язици", закінчаючи „Свят" із Служби Седляка в С-дур. Солістами були: п-ні Юлія Война, Катерина Польова, Анна Поливка і п-ове Онуфрій Пелех та Дмитро Тетеричко. В другій части виконала п. Анна Задоско сопранове сольо „Ах, де той цвіт?" Остапа Нижанковського з фортепяновим супроводом п. Романа Говиковича (сестрінка автора цеї пісні), а п. Михайло Федитник відспівав у супроводі мішаного хору „Бояна" народню баляду „Чорна ріля ізорана". В третій части виконав „Боян" дві народні пісні в лекшому характері, а саме: „Стелися, барвінку" і „Ой піду я до млина, до млина". Короткою промовою по англійськи закінчив цей вечір пісні о. Лев Сембратович, після чого відспівано гимн „Боже великий".

Що цей виступ був чи не найудачнішим з усіх дотеперішних українських у радіо в Дітройті, свідчить м. ін. те, що артистична дирекція стації ВИР просила, щоб цей концерт повторити в цілости в грудні, а що найменше влучити до груднево' програми баляду „Чорна ріля ізорана". Диригував хором „Бояна" п. Семен Пелех.

При кінці треба зазначити, що хор „Бояна" це церковний хор при католицькій церкві св. Івана в Дітройті при Клипперт евеню, який завсіди дуже радо виступає на концертах для своїх і чужих та добуває славу для українських пісні й українського імени.

Перемога Шобера.

Напередодні реформи конституції в Австрії.

Довголітній президент віденської поліції, теперішній держ. канцлер Австрії Шобер, що поставив собі за мету перевести зміну конституції і вкоротити владу соц.-демократичної партії у віденському ратуші, переміг противників тих реформ на цілій лінії. Під натиском прилюдної опінії, а зокрема гаймверн, соц.-демократичні проводники, що до останньої хвилини гороїжилися і проєктовані реформи називали не інакше, як ганебними, заповідаючи боротьбу з ними „на життя і смерть", подалися до відвороту.

Справі тих реформ була посвячена конференція соціялістичних мужів довіря з цілої держави, яка радила в неділю 24. ц. м. і по довгій дискусії приняла вкінці рішення того змісту, що соц.-демократи „є готові до жертв". Ця „готовість до жертв" австромарксистів виявляється в тому, що вони примушені здати майже всі свої дотеперішні позиції.

Зокрема соціял-демократи годяться тепер на дальшу контролю господарки у віденській громаді христ.-суспільною і взагалі міщанською меншістю, а також на контролю фінансів громади, яку переводитиме найвищий рахунковий трибунал держави, вони дають голос і вплив державі на свою будівельну, податкову і всяку іншу політику в громаді Відня. Дальше соц.-демократи годяться на вибір президента Австрії цілим народом і на значне поширення його управнень, вони віддають всецілю віденську поліцію під команду і в руки міністерства внутрішніх справ, словом: вони приймають усі ті домагання, що їх висунула більшість населення Австрії в інтересі кращого розвитку й господарської розбудови держави.

Таким чином можна надіятися, що зміна конституції пройде в австрійському парляменті вже в найближчих днях. З хвилею її ухвалення, зачнуться в державі ті реформи, що їх так нагально домагалася ціла гаймвер, а з нею велика більшість населення австрійської републики.

За свою церкву.

Закінчення сумної церковної історії в Жабчу.

Польська влада остаточно розвязала спір між православними і новітніми уніятами за церкву в Жабчу, луцького повіту, на Волині. Церкву признано православним і ще лиш церковні будинки осталися в руках „ржондових" уніятів.

Дня 24. листопада ц. р. відбулося посвячення церкви в Жабчу. Це жабчанське свято стягнуло кільканадцять священиків і кілька тисяч народу з ближчих і навіть дальших місцевостей. Кількість учасників свята обраховують на 5000. Урочистість посвячення збільшила пасхальна Служба Божа, на що дав дозвіл митрополит Діонізій. В це небуденне свято Жабча лунало в церкві могутнє: „Христос Воскрес". Радість населення годі описати!

На посвячення церкви жабчанці запросили посла д-ра Ст. Біляка з Українського Клюбу, який з доручення Української Парляментарної Репрезентації був у Жабчу в тому часі, коли боротьба за церкву дійшла була до найбільшого напруження, а православні були замкнені в церкві. Промову посла Біляка приняли присутні з великим одушевленням і через нього дякували Українському Національно-Демократичному Обєднанню й Українській Парляментарній Репрезентації за оборону прав православної церкви на Волині. Зокрема передали свою подяку Обєднанню священики. Треба підкреслити, що в останніх часах голос священиків на Волині стає щораз більше співзвучний з голосом цілого народу, що в дальшому запевнює для Волині свої добрі наслідки.

Літвінов про демонстрації перед польськими консулятами.

Дня 26. листопада заступник нар. комісаря [illegible] зак. справ Літвінов приняв польського посла Патека та висловив йому жаль з приводу демонстрацій у Харкові та Києві. Літвінов запевнив м/б. Патека, що фотографія, яку спалили підчас демонстрації в Києві, не була фотографією Пілсудського. За вибиття шиб у київськім консуляті більш. влада дала сатисфакцію на місці тамошньому консулятові.

Просвіта у Володимирі загрожена.

(Допис з Волині.)

Ще 19. серпня новий повіт. староста у Володимирі Дропйовський перевів люстрацію „Просвіти" й наказав забрати до староства все діловодство й акти для докладнішого перегляду, обіцяючи повернути всі книги за 10 днів. При тому присутнім членам сказано, що хоча в канцелярії т-ва помічено ріжні непорядки, але їх можна „збагателізувати", оскільки „Просвіта" піде на „вспулпрацу", бо як ні — то буде заснована нова „Просвіта"... Минув місяць — і делегація від ради т-ва зголосилася до староства по акти, але довідалася тільки, що справа буде полагоджена за тиждень. Ще кілька разів упоминався й секретар „Просвіти", але справа все відтягалася. Так минули аж три місяці. Без актів і ділових книг праця в „Просвіті" майже завмерла, обмежуючись аматорськими виставами по селах. Нарешті в листопаді староство почало цілковито спиняти працю т-ва: заборонено у Володимирі свято Котляревського 24. XI. з виставою „Наталки Полтавки"; відмовлено дозволи на кооперативні курси РСУК., хоч вони вже відбулися раз у 1928 р. і пройшли без закидів; заборонено виставу „Пещена дитина" в с. Нискиничах — і все тільки устно, без доручення заборони на письмі.

Тяжкий стан „Просвіти" примусив раду т-ва скликати на 21. XI. загальні збори; про це повідомлено староство майже місяць наперед — 24. X., але жадної відповіди не було. Отже на призначений день поприїздили делегати від сільських читалень, зібралися місцеві члени — й не знали, чи починати засідання, чи ні. Вислано до староства делегацію в складі пятьох представників, у тім числі одного члена ради, одного від ревіз. комісії і трьох інших, аби вияснити ситуацію. Але староста зажадав від делегації передовсім уповноваження на письмі від „Просвіти", а крім того заявив, що рада не мала навіть права скликати людей, доки не дістала дозволу на збори. На це делегація відповіла, що розпорядок генер. комісаря Східних Земель з дня 25. V. 1919., арт. 7. дає право статутовим товариствам скликати збори, тільки повідомляючи адміністр. владу в дні зборів, — міжтим як рада повідомила староство місяць скорше, отже не її вина, що й досі не дістала ніякої відповіди. Не зважаючи на те, що серед делегації були дві пані, двох членів з вищою освітою і один загальноповажаний місцевий землевласник — і що на чолі делегації був старший віком, сивий вже член ревіз. комісії, з нею обійшлися в старостві невідповідно. Збори заборонено. При тому староста заявив, що нібито „Просвіта" „провокаційно" уряджує підбурюючі театральні вистави і цим робить „диверсії у публичний спокій". Для прикладу вказав на виставу „За батька", що відбулася в Порицьку 17. XI. Треба зазначити, що це песа історична і на уряджения цієї вистави саме староство кілька разів давало дозвіл, а передтим її переценэурував референт староства Радзейовський, котрий це ствердив. Отже виходить, що причина криється, мабуть, деінде. Пригадуються слова старости при його першій візиті у „Просвіті" — або „вспулпраца" або нова „Просвіта". Та як це погодити з аполітичністю „Просвіти"? Адже організації культурній таки не личить бавитися в політику — ані опозиційну, ані проурядову, бо мета „Просвіти" лежить в іншій площині. Сьогодні хтось може вимагати, щоби „Просвіта" йшла в бе-беками, а завтра — з ендеками: до чогож це доведеб? Загальне враження, що „Просвіту" у Володимирі мабуть замкнуть, як це пророкував ще два місяці тому ред. Певний з Луцька. Ч.

Арендатор сойм. буфету домагається відшкодування.

Арендатор соймового буфету вислав петицію до марш. Дашинського, в якій домагається відшкодування 12 тис. зол., тому, що засідання сойму 31. жовтня не відбулося. Арендатор зазначує, що на день отворення сойму заосмотрив буфет в усі харчі, а тимчасом наслідком несподіваного відложення сесії весь запас харчів на 30 днів зіпсувався, наслідком того арендатор потерпів поважні втрати. Арендатор зазначує, що коли марш. Дашинський відмовно полагодив його просьбу, то виступить проти президії сойму судовою дорогою. Тоді відбувався би перед судом цікавий процес і цікава інтерпретація уст. конституції.

Три польські сел. партії незлучилися.

Повідомляють, що вісти начеб Пяст, Визволєнє та Стр. Хлопске створили одну партію, є безосновні. Одначе фактом є, що в більшости випадків ці партії виступатимуть разом.

Плєбісцит у справі польської конституції?

АВС містить чутку, що польський уряд предложить в грудні соймові свій проєкт реформи конституції. Колиб ця остання спроба не мала успіху, тоді справу реформи конституції піддадуть плєбісцитові цілого населення. Плєбісцит відбувся би з кінцем березня.

Пос. Грінбавм переноситься у Палестину?

Аґ. „Іскра" довідується, що провідник сіон. організації в Польщі та голова жидівського соймового клюбу пос. Грінбавм у найближчих місяцях переноситься на постійно у Палестину. Мандат по пос. Ґрінбавмі одержав би пос. Ізвлер зі Львова, теж противник пос. Райха. В Палестині пос. Ґрінбавм займеться політ. діяльністю. Сіон. часопис „Гайнт" заініціював збірку на нац. дар для пос. Ґрінбавма. За ці гроші закуплять для пос. Ґрінбавма дім у Палестині.

Бухарін і Риков мусять виїхати за кордон.

Праська аґ. Уніон повідомляє з Москви, що в імени Сталіна предложили Бухаринові, щоби виїхав із СРСР та щоби поселився де завгодно за кордоном. Йому обіцяють засоби до життя, коли виречеться участи в праці закордонних секцій Інтернаціоналу. Зачувати, що Бухарін годиться на предложення. Сталін предложив теж за посередництвом третіх людей Рикову, щоби добровільно кинув становище голови ради нар. комісарів СРСР. У заміну за добровільну димісію Сталін обіцює Рикову довшу відпустку за кордоном.

Кельоґ кандидатом на Нобелеву нагороду.

Як кандидатів до мирової нагороди Нобля подають проф. Курціюса (Бон), бувш. амер. міністра закорд. справ Кельоґа, відому філянтропку Ельзи Брандстрем і шведського архиеп. Седербльома.

Здержання більш. офензиви в Манджурії?

З Токіо повідомляють, що головнокомандуючий большовицьких військ на Далекім Сході Блюхер приказав здержати похід військ у глибину Манджурії. Військо не відступає, а закопується біля Халяру. Причиною здержання офензиви є здається неясне становище Японії, яка з причини загроження її інтересів може виступити збройно проти СРСР.

ПАТ повідомляє з Москви, що большовики посунулися більше, як на 100 км. у глибину китайської території. З Токіо повідомляють, що американський, японський, англійський та французький амбасадори зложать обом воюючим сторонам перестороги, що вел. держави, які підписали Кельоґів пакт, не можуть бути рівнодушні до війни на Дал. Сході, яка нарушує Кельоґів пакт і спричинює великі шкоди сх.-кит. залізниці.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·89·50—8·90·00, канадійський долар 8·81·50—8·82·00, чеська корона 0·26·33—0·26·66 австрійський шілінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·50 французький франк 0·34·60—0·35·10, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінгів 43·30·00—43·60·00, радянський червінець 15·00—16·00, німецька марка 2·13·35—2·13·45.

Золото: 20 корон 36·40·00—36·60·00 20 франків 34·40·00—34·60·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·40·00 10 російських рублів 46·00·00—46·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·60·00—0·64·00 5 австрійських корон 3·20·00—3·26·00, австрійський фльорен 1·60·00—1·63·00, російський рубель 2·50·00—2·60·00, копійки за рубель 1·25·00—1·30·00

Збіжа.

Пшениця двірська 38·25—39·25, пшениця селянська 34·75—35·75, жито галицьке 24·00—24·50, ячмінь галицький броварияний 00·00—00·00, ячмінь на млинє 18·50—19·50, ячмінь пастівний 20·00—21·00, овес галицький 20·25—21·25, кукурудза румунська 24·00—25·00, бараболя промислова 3·00—3·50, фасоля біла 80·00—95·00 фасоля колірова 40·00—50·00, фасоля праса 52·00—57·00 горох пів-Вікторія 34·00—39·00, горох пільний 26·50—29·50, бобик 25·00—26·00, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 28·50—29·50, сіно солодке праєве прасоване 8·50—9·50, солома прасована 5·00—6·00, гречка 25·75—26·75, льон 67·00—69·00, лубін синій 19·00—20·00, ріпак озимий 69·00—70·00, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 66·00—67·00, мука житна 70 прц. 40·00—41·00, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 13·75—14·25. отру-

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 238 21—?

— **Напад учня на професора в Коломиї.** В українській гімназії у Коломиї учень VII. кл. Микола Митляк від довшого часу скаржився, що професор Едмунд Гібчинський трактує його при іспитах гірше, як інших учнів та свідомо переслідує його. Дня 23. XI. ц. р Микола Митляк обурений на професора за тенденційну, несправедливу оцінку його відповідей при іспиті, напав на Гібчинського і побив його палицею по голові так сильно, що професор упав непритомний, а лікарі признали його нездібним до праці протягом 14 днів. Учня Митляка арештовано і він при слідстві признався до вини, мотивуючи свій вчинок несправедливою поведінкою професора супроти нього.

— **Англієць у Бригідках.** Герберт Вейн Ведсен, заступник одної англійської фабрики сталі, продав концернові Дуброва транспорт сталі, а гроші одержані за це для фабрики у сумі 847 фунтів штерлінгів ужив на власні потреби. Поліція арештувала цього англійського джентельмена і замкнула у Бригідках. Передучора почалася судова розправа проти цього дефраўданта, але через неприсутність деяких свідків, розправу перервано.

— **Як то вони редагують „Селянина".** В „Ділі" вже писалося, що у Львові почав виходити на псевдоукраїнській мові тижневик табору маршалка Пілсудського „Селянин" та що цей орган живе з того, що передруковує фейлетони та статті з українських ґазет, доповняючи тільки свої шпальти лайкою на українські незалежні партії. В другому ч. „Селянина" маємо такий карикатурний доказ сумлінности та оригінальности статей того органу: На 12 сторінці цей орган табору Пілсудського передруковує з української незалежної преси замітку про смерть польського поета Заградніка, у якій буквально за тою пресою повторяє: „Заграднік хоч походив з української священичої рідні, був завзятим поляком шовіністом і як співробітник „Слова Польского" оплюгавлював на його шпальтах усе, що українське. Помер у 25. році життя на чахотку, якої набавився в наслідок безпросвітного алькоголізму". Очевидно, пани редактори „Селянина" передрукували цю замітку, не читаючи її, бо якже інакше моглаб помістити цю замітку ґазета, що ґльорифікує польську державу і культуру, та намагається в цілях помирення поляків з українцями представляти все що польське у найкращім світлі? Чи яка інша польська ґазета написала, що Заграднік помер від безпросвітнього алькоголізму? Панове „редактори" „Селянина"! Як вже передруковуєте статті з української преси, то вже бодай прочитайте і продумайте їх, а то вам може трапитись таке, що не читаючи, передрукуєте статтю, в якій говориться, що всі редактори „Селянина" хорі на запалення мозку від безпросвітнього алькоголізму!

— **Буйна фантазія редакторів „Слова Польского".** „Слово Польске" пише, що у Волоській церкві минулої неділі богослуження нарешті відбувалося спокійно, бо поліція не допустила до нових виступів українців проти москвофілів, але „українські авантюристи" шукали собі способу найти лицарську сатисфакцію в інший спосіб, а то прийшли до церкви в черевиках підбитих гострими цьвяхами і тими цьвяхами роздирали москвофільським паннам суконки та панчішки і калічили жіночі ноги. Цікаво, чи редактори „Слова Польского" заглядали українським студентам під черевики та міряли довжину цьвяхів та оглядали роздерті суконки і панчішки та покалічені ноги русских дам?

— **Мати вбила свою дитину.** В селі Підлиськах, пов. Львів убила Параня Блавацька свою дитину і в ночі похоронила на цвинтарі, після чого втікла невідомо куди. Поліція арештувала сестру вбивниці Катерину, яку підозрівають, що вона допомогала Парані Блавацькій в убивстві немовляти.

— **Злодії поранили нічного сторожа.** У Фірлеївці, у Золочівщині злодії закралися до комори Івана Бялоня і пробували викрасти муку, а коли нічний сторож Михайло Чучман хотів заловити їх, злодії стріляли до нього кілька разів і тяжко поранили в правий бік і ліву руку. Поліція арештувала Миколу Ґавора, Корнеля Папроцького та Івана Стахова.

— **Драма у лісі.** У селі Вичівках у Бучаччині лісничий Осип Анталь переловив у лісі кількох парубків, які вивозили потайки крадені дрова. Коли лісничий хотів записати імена парубків, щоби потягнути їх до відповідальности, вони кинулись на лісничого, привязали його мотузами до дерева і побили його та забрали в нього невелику суму грошей. На другий день найдено лісничого у непритомнім стані привязаного до дерева. Виконавців цього акту помсти у лісі не вдалось досі відшукати.

— **Жертва науки.** У краківськім університеті, підчас хемічних вправ у лябораторії, студентка Емілія Больцівна розлила на суконку пів літри бензолю, який запалився від свічки, яка світилась на столі. Вогонь охопив ціле убрання студентки, так, що Емілія Больцівна серед страшних мук померла в лічниці від попарення.

— **Арештування комуністів у Варшаві.** Варшавська поліція почала на днях велику нагінку на комуністів і перевела ревізії у 42 осіб. Для вишукання комуністів вислано 62 поліційні стежі. Підчас ревізії сконфісковано в комуніста Романа Матиса 5000 зол. у закордонній валюті, а в домі Арона Майхеля сконфісковано 1000 кг. комуністичної літератури. Виявилось, що секретаркою комуністичної партії у Варшаві була графиня Ядвіґа з Янішевських Ольшевська з Грубешівщини. В кімнаті Варшевського найдено апарат для відбивання комуністичних відозв, а в Лейби Бібермана сконфісковано адресну книгу комуністичних тайних організацій. У звязку з тими ревізіями арештовано 50 осіб, з яких частину звільнено, а 19 осіб стане перед судом.

— **Смерть жидівського письменника.** У Вильні помер визначний жидівський письменник Ізаак Будзон, відомий автор оповідань із життя жидівського пролетаріяту. В останніх роках був він редактором виленської ґазети „Цайт", в якій поміщував свої нариси з життя виленського ґетта. Помер він у 71. році життя.

— **Пацієнт убив лікаря.** В американськім місті Огіо лікар Абнер Йонес переводив операцію жолудка одному пацієнтові, якого передтим приспав при помочі хльороформу. Підчас операції пацієнт нагло збудився і вдарив лікаря пястуком у груди так сильно, що цей лікар, який був хорий на серцеву недугу, помер від удару та зворушення на удар серця.

— **З українського життя за кордоном.** На чеськім університеті у Празі оголошено в зимовім семестрі шкільного року 1929-30 такі виклади з ділянки українознавства: історія української драми (проф. Колесса); Історія України (проф. Дорошенко); Нижчий курс українознавства (лектор Любинецький); Семинар зі славянських (в тім і української) літератур (проф. Горак). На семинарах і на нижчім курсі українознавства читають твори Шевченка, Олеся і Хвильового.

— **Нові „Поезії в прозі" Турґенева.** Як відомо, великий російський письменник Турґенев, прославився не тільки своїми повістями, але й „Поезіями в прозі", які вийшли і в українськім перекладі. Недавно, дослідник літературної спадщини цього письменника, француз Андре Мазон винайшов у однім париськім архіві 31 невиданих досі „Поезій в прозі" Турґенева. Незабаром вийде повний збірник цих творів, у якому будуть видані і ці винайдені „Поезії в прозі".

— **Ріжні вісти.** Статистика виказує, що в місяці жовтні ц. р. померло у Львові 227 осіб, з того 114 чоловіків, а 113 жінок. — Недалеко Сасова у Золочівщині візник Еміль з Котлова убив Шмулька Бреннера. — Із вязниці в Козовій утік вязень Микола Різник, який мав бути караний за підпал будинків Домініка Крамара із Росоховача. — У Варшаві розпочався новий судовий процес проти маріявіцького архиепископа Ковальського. — Прикордонна стація Петровіце на чесько-польськім кордоні скасується, а утвориться нова велика стація у Зебжидовіцах, де вже розбудовуються будинки і шляхи. — У Москві робітники почали демонстрацію на знак протесту проти дорожнечі і голоду, але поліція розігнала демонстрантів. — У Будапешті 19-літня урядничка Гелена Баркочі із заміром самовбивства скочила через вікно на вулицю і впала на голову купця Кноля, який як раз переходив вулицею. Гелена Баркочі згинула на місці, а поранений купець лежить у лічниці. — В Єрусалимі арабські націоналісти виконали замах на англійського прокуратора Бентвіча, який на їх думку надто гостро судив арабів за жидівські погроми. — Через великі бурі припинено в каналі Ля-Манш всяку корабельну комунікацію. — У Букарешті закінчився конґрес ромунської ліберальної партії, на якому дуже гостро критиковано політику царaністичного уряду. — Підчас вибуху ґазів у торговельній палаті в Ессені згинуло 3 особи, а 28 осіб було ранених. — Американці виставили у Парижі автомобіль, який коштує 13.500 долярів і має силу 265 коней. — В Яффі арештовано 9 жидів за те, що бунтували своїх однородців проти жидів.

— **Спомини маршалка Фоша.** Вийшов новий том „Споминів маршалка Фоша від битви під Марною до окупації Поруря". Ці спомини видані під редакцією маршалка Раймонда Рерулі і вже перекладені на німецьку мову. У споминах маршалок Фош признається, що він обняв команду над всіми арміями держав Антанти з ініціятиви Англії. Ця концентрація кермування всіми арміями в руках одиниці мала більше психольоґічне значіння ніж фактичне. Але вже 1914 р. впливи Фоша на армії були більші, як впливи королів. Та те, що вдалося Фошові у кермуванні арміями, було його невдачою в очах Клеманса, бо Клемансо все був тої думки, що Фош занадто щадить американськими військами. Натомість Фош старався переконати Клеманса, що американці це дуже недосвідчене у війні військо і що ними можна покористуватись тільки дуже обережно. Фош висловлює думку, що Антанта могла заключити побідний мир вже 1917 р., але це був би мир, у якім найбільше булаб скористала морально і матеріяльно тільки Америка, тому треба було продовжувати війну до кінця 1918 р. Росія 1917 р. вже не була здібна до війни, а Ромунія взагалі не уявляла собою ніякої сили, тому мир був можливий 1917 р. Німеччина програла війну не тільки через матеріяльну скруту у краю та меншу численність військ, але і через те, що її головна команда складалась зі слабших духом і меньше здібних одиниць, як головні команди держав Антанти. Але Фош признає, що після битви над Марною ситуація була така погана, що колиб німці були про це знали і не виконали відвороту ще кілька днів, то Німеччина булаби може побідила і битва над Марною тільки через непорозуміння не скінчилася для Франції катастрофою. Фош доказує, що одинокою запорукою мира є сильна армія, далі висловлюється дуже скептично про вартість і впливи Союза Народів, та намагається переконати читачів, що добробут та мир в Европі можливий тільки тоді, як Европа стоятиме під геґемонією Франції.

Студентське життя.

(Докінчення)

Звіт голови економічного відділу т. Равича Дмитра виказав, що мимо обіцянок, складаних делегатами краю минулого року матеріяльна піддержка „ЦЕСУСА" була більше чим недостаточна. Замісць живішої піддержки в році в котрому з причини посиленої акції „ЦЕСУСА" його впливи значно зросли, виявило краєве студентство байдужність, яка в наслідках привела Централю в доволі критичне фінансове положення. І тут українське студентство при допомозі громадянства мусить звільнити „ЦЕСУС" від фінансових клопотів, памятаючи, що „ЦЕСУС" це в першій мірі репрезентація краєвого студентства, а не лиш еміґраційного та, що сама номінальна приналежність не вистарчає.

Дальше слідували звіти голови Загального Секретаріяту т. Забавського Володимира, голови культурно-суспільного відділу т. Бойкова Олекси і звіт Контрольної Комісії, закінчений внесенням на уділення абсолюторії уступаючій управі з признанням за корисну та дбайливу цілорічну працю.

Із звітів з місць найбільше зацікавлення викликали, природно, звіти краєвих делеґацій з Польщі та Ромунії. У звітах делеґатів з Польщі було уже частинне вияснення причин, які склалися на недостаточне піддержання „ЦЕСУСА" в минулому році, а саме: матеріяльне знищення в часі листопадових подій, що змушувало львівське студентство зайнятися в першій мірі бодай частинною відбудовою понищеного майна, части зрешти, що внеможливлювали будь-яку орґанізаційну працю, врешті розвязання найбільшого в краю товариства: „Студентська Громада". Та все це торкалося тільки львівського осередка. У варшавському осередку орґанізація не поступила через особисті непорозуміння. Краків та Познань ні представників ні звітів, ні яких-небудь вияснень на зїзд не доставили. Думаємо, що в цьому році усі студентські осередки в Польщі поцікавляться так долею своєї Централі, як теж постановленням та закріпленням краєвого союзу студентських орґанізацій.

Грімкими оплесками привитано звіт, а радше реферат про сучасний стан українських студ. орґанізацій та положення українства у Ромунії, виголошений т. Якубовичем. Вже сам приїзд буковинської делеґації був для всіх милою несподіванкою. Як радо їх витано, доказом цього хоч би те, що в Президії зїзду, злоежній з пяти членів, засідало трьох буковинців. В останньому році буковинське студентство поступило дужим кроком вперід. Залишивши недавні свари між двома черновецькими товариствами (Чорноморе і Запоріжже), оснувало побіч третього „Буковини" (Букарешт) ще одно своє товариство в Яссах („Громада") та обєднавши їх у краєвім союзі („СУСОР") вступило в члени „ЦЕСУСА".

Із всіх майже звітів українських студ. товариств за кордоном (Париж, Лієж, Відень, Данціґ, Женева, Подебради, Пшібрам, Прага) підчеркувано слабий доплив українського сту-

дентства з краю, через що кількість членів з кожним роком маліє.

Дискусія майже в цілости займалася одним питанням: дальшою судьбою „ЦЕСУСА". Вже минулого року рішено перенести Централю до краю та це виявилося в теперішних обставинах нереальним. „ЦЕСУС" мусить остати і далі поза межами краю, та край (Галичина, Волинь і Буковина) мусять запевнити йому основну підержку, переняти на себе майже весь тягар його удержання, приготовляти та доставляти йому потрібні матеріяли та висилкою делеґатів скріпити його на міжнародніх зїздах. До цього потрібна кріпка, суцільна організація краєвого студентства в краєвому союзі, як це вже перевели в себе товариші в Румунії. До цієї організації слід в найближчому часі приступити.

Абсолюторію уділено уступаючій управі через аклямацію та приступлено до праці в пяти комісіях. Всі комісії працювали дуже інтензивно так, що мимо цілого ряду трудних до вирішення питань II. пленарне засідання почалося в означеному часі. Майже всі предложені комісіями резолюції (подаємо їх у цілости окремо) принято без дискусій, до інших впроваджено декілька поправок.

Внесення комісії-матки, пропонуюче на президента „ЦЕСУСА" і голову відділу міжнародніх зносин т. Орелецького Василя приняв зїзд та численні гості неустаючими оплесками, що були найкращим доказом довіря і вдячности за дотеперішню діяльність президента. Тов. Орелецький довго відмовлявся від цього важкого обовязку та вкінці приняв вибір. Після того вибрано решту членів управи „ЦЕСУСА", до котрого ввійшли: Равич Дмитро, віцепрезидент і голова економічного відділу, Бойків Олекса, голова загального секретаріяту і голова культурно-суспільного відділу, Зубик Роман, референт економічного відділу, Петрюк Ярослав, референт відділу міжнародніх зносин, Ґладкий Ярослав, референт загального секретаріяту та Якубович Василь, референт культурно-суспільного відділу. До Ревізійної Комісії ввійшли: Балабан, Левинець і Ницькевич. До Мирового Суду: тт. Коваленко В., Шадковський Е., Вигнанський П., Климач і Бик.

Після вибору управи і приняття кількох побажань, поставлених до нової управи Ревізійною Комісією закрив голова зїзду II. пленарне засідання, стверджуючи, що весь порядок нарад вичерпаний та дякуючи членам зїзду за їхню працю.

На загал цьогорічний зїзд відзначався поважним та діловим ходом нарад.

Відозви й комунікати.

У справі зльокавтованих урядників.

У відповіді на численні запити зльокавтованих б. австрійських та російських службовиків і військових у справі їх емеритального заосмотрення повідомляємо:

Досі полагоджена позитивно лише справа зльокавтованих залізничників, які згідно з розпорядком Ради Міністрів з 4-го липня 1929 р. можуть старатися про емеритальне заосмотрення. Про це був оголошений комунікат у пресі, а Народня Канцелярія, Львів, вул. Костюшка ч. 1а, уділяє в цій справі ближчих інформацій і посилає інтересованим поучення та зразки подань за попереднім надісланням марки за 25 сот. на відповідь.

Справа емеритального заосмотрення зльокавтованих службовиків інших дикастерій і військових не поступила вперід, не зважаючи на заходи представників Української Парляментарної Репрезентації. Щодо них обовязують покищо давні емеритальні постанови, які не признають їм емеритального заосмотрення.

Зокрема щодо військових подаємо до відома, що міністерство скарбу приготовляє новелю в справі емеритури для військових, одначе вона до тепер не увійшла ще в життя.

Українська Парляментарна Репрезентація, а зокрема дотичні референти для справ зльокавтованих, не спускають з ока справи емеритального заосмотрення зльокавтованих службовиків і військових і при найближчій нагоді, після поновної інтервенції у відповідних міністерствах, буде оголошений комунікат про вище згадані справи.

Львів, дня 26-го листопада 1929 р.

Виділ Правної Поради Краєвої Народньої Канцелярії.

Дописи.

СТАРОСАМБІРЩИНА. (Закриття читальні „Просвіти" й заборона кооперативного свята та анкети радних). Дня 3-го листопада ц. р. мав відбутися в читальні „Просвіти" в Старому Самборі концерт у честь Шевченка. Тимчасом дня 2-го листопада староство, на підставі розпорядження воєвідства, розвязало місцеву читальню „Просвіти". Як причину закриття читальні подало воєвідство те, що при читальні „Просвіти" мала істнувати спортова секція копаного мяча. По наказі староства поліція опечатала дім і бібліотеку читальні й заборонила всякі сходини. Наслідком цього і концерт у дні 3-го листопада не відбувся. — Дня 10-го листопада мало відбутися в Старому Самборі повітове свято кооператив. Напередодні свята вечором староство заборонило його. На свято прибули: від Ревізійного Союзу п. Пеленський, а від Повіт. Союзу Кооператив п. Миханцьо. З повіту зїхалася маса народу, але люди даремно очікували початку свята. Свято не відбулося. — На день 19-го листопада ц. р. скликано до Старого Самбора заходами філії „Сільського Господаря" анкету всіх радних з повіту. Радних зібралося дуже богато. Анкету отворив о. сен. Татомир, але як тільки почав говорити, на салю увійшов відділ поліції і розвязав анкету. Не помогло те, що всі мали запрошення, не помогла й інтервенція о. сенатора. Після того о. сенатор Татомир вибрався до староства, щоби інтервеніювати в справі анкети, але староста захворів, а його заступник скінчив тоді урядування і не було в кого інтервеніювати.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 27-го листопада, год. 7·30 веч. „Це можеш ти казати своїй бабці", 25-а вистава великої ревії Збежховського. — (Дешевий день — знижені ціни).

Четвер, 28. листопада, год. 4. попол. Чудодійний перстень, казка Варнецького (представлення для дітей та молоді).

Четвер, 28. листопада, год. 7·30 веч. Артисти (дешевий тиждень, знижені ціни).

Малий Міський Театр:

Середа, 27. лист., год. 7·30 веч. „Солом'яні вдівці". (Дешевий тиждень — знижені ціни).

Четвер, 28. лист., год. 7·30 веч. Соломяні вдівці (дешевий тиждень, знижені ціни).

Театр ревії „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":

Вівторок, 26 XI. „На закрутах обережно"; дві вистави: год. 7·15 і 9·30.

Кіна.

Аполльо: Плодючість (на осн. повісти Ем. Золї).
Касіно: Грішниця з Монтпарнасу.
Кольосей: Небезпечний шлях (Том Мікс).
Лев: Грішне кохання.
Марусенька: Еротикон.
Оаза: Цілувати, це не гріх.
Палас: Звукова фільма „Чотири чорти" (Джанет Ґейнор).
Пан: Царевич (Ів. Петрович).
Пасаж: Капітан Газард. Тиждень Пата і Гомонта. Американська комедія.
Стилевий: Тайна варієте (Цариця джезбенду).
Фатаморґана: Останній монарх.
Химера: Пригода чесної дівчини.
Утіха: Завойовник сердець.

Програма радіо.

Четвер 28. XI. 1929.

Варшава (1411,7) 16·15 Музика грамофон. плит. **Краків** (312,8) 18·45 Підгаляньські розмови. **Гельсінґфорс** (221,4) 17·30 Спів. **Ляйпціґ** (259) 19·30 Народні пісні. **Братислава** (279) 16·00 Орхестра і спів. **Талін** (296) 19·00 Твори Рубінштайна. **Брно** (341,7) 19·05 Вечір Рубінштайна. **Льондон** (356,3) 13·00 Концерт солістів. **Штутґарт** (360) 20·00 Концерт орхестри. **Гамбурґ** (372) 17·00 Пісні (співає Карло Штрец). **Франкфурт** (390) 19·30 Концерт Ерни Райтер (ксильофон і тубафон). **Берн** (403) 20·00 Французька музика. **Берлін** (418) 10·30 Пісні Месса і Кесслера. **Стокгольм** (436) 20·15 Релігійна музика. **Рим** (441) 13·15 Радіоквінтет. **Лянґенберґ** (473) 17·30 Концерт солістів. **Прага** (487) 20·09 Літературний кабарет. **Міляно** (501) 20·00 Веселий концерт. **Брюссель** (509) 21·00 Концерт з Амстердаму. **Відень** (516,3) 15·30 Квартет Сільвінга. **Мюнхен** (533). 21·00 Симфонічний концерт. **Будапешт** (550) 12·05 Військова орхестра. **Москва** (825) 15·30 Оперова музика. **Ковно** (1935) 20·55 Концерт. **Ленінград** (1000). 14·00 Грамофонові плити. **Харків** (1304) 9·00 Робітничий концерт. **Париж** (1725) 21·00 Радіоконцерт.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.